

KRÁTKÉ ZPRÁVY

Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech VI

Václav CHÁN, Milan ŠTECH & Alena VYDROVÁ

Jihočeská pobočka České botanické společnosti při AV ČR

***Ambrosia artemisiifolia* L.** – ambrózie pelyňkolistá

Ambrózie pelyňkolistá je domácí v Severní Americe. Druhotně se vyskytuje ve Střední a Jižní Americe, v Africe (Alžírsko), vzácně místy v Asii, Austrálii, na Novém Zélandě a v Tichomoří. V Evropě, kam byla zavlečena ve druhé polovině 19. století, je známa z celé řady zemí včetně České republiky, kde byla poprvé nalezena již r. 1883 v jetelišti u Třeboň (ČELAKOVSKÝ 1885).

V České republice se druh vyskytuje trvale zejména v Polabí, vzácněji na jižní Moravě a na Ostravsku. Mimo tato území se vyskytuje jen přechodně a roste většinou v železničních stanicích. V jižní části Čech byla ambrózie pelyňkolistá kromě třeboňské lokality ještě zaznamenána r. 1934 K. Dominem v zámeckém parku v Bechyni (DOMIN 1934), r. 1969 S. Hejným na železničním nádraží v Čičenicích (HEJNÝ et al. 1973), r. 1984 v kolejišti na hlavním a nákladovém nádraží v Českých Budějovicích A. Vydrovou (VYDROVÁ 1988) a r. 1993 V. Jehlíkem na seřadovacím nádraží také v Českých Budějovicích (JEHLÍK 1998). Roku 1971 byla ambrózie pozorována V. Chánem na skládce písku dovezeného ze Slovenska (Lozorno) do tehdejších Českých závodů motocyklových ve Strakonici (JEHLÍK 1998).

Popis nových lokalit: Budějovická pánev, Boršov nad Vltavou (7052d): v kolejišti železničního nádraží blíže nádražní budovy, roztroušeně, 410 m n. m. (leg. V. Chán, M. Štech, V. Žíla 1999). Třeboňská pánev, Třeboň (6954d): nádvoří výkrmny vepřů Gigant (leg. R. Kurka 1993).

***Carex dioica* L.** – ostřice dvoudomá

Ostřice dvoudomá roste v Severní Americe a v severní Eurasii. V Evropě se běžně vyskytuje ve Skandinávii, na Islandu a v severním Rusku. Roztroušeně roste i ve střední Evropě. Jižněji je jen ve vysokých pohořích (Alpy, Pyreneje, Apeniny).

V minulosti se ostřice dvoudomá vyskytovala hojně v Třeboňské pánvi, na Českomoravské vrchovině, na Šumavě a v Předšumaví. V důsledku odvodňování vlhkých luk a eutrofizací krajiny zanikla celá řada jejích lokalit a nyní je řazena v ČR mezi kriticky ohrožené taxony (HOLUB 1995). Rostlina je velmi citlivá na změny vodního režimu a jako konkurenčně slabý druh rychle ustupuje v důsledku postupující sukcese stanovišť.

V České republice jsou v současné době nejvyšší koncentrace výskytu ostřice dvoudomé v Předšumaví a na Šumavě. V západních Čechách byl druh potvrzen z Božídarského rašeliniště, v severních Čechách byl druh znovu ověřen u Jestřebí a v blízkém okolí, ve východních Čechách na Broumovsku. Druh roste na rašelínách, slatinách a prameništích. Dává přednost minerálně bohatším půdám.

Popis nových lokalit: Hornovltavská kotlina, Plánička u Černé v Pošumaví (7251c): rašeliniště u Pláničského rybníka (700 m v. od rybníka), okraj vytěženého rašeliniště, cca 760 m n. m. (leg. A. Pavlíčko a A. Vydrová 1999). Fytcenologický snímek: 4 m², celková pokryvnost 100 %, E₀ 70 %, E₁ 40 %, *Menyanthes trifoliata* 20 %, *Carex rostrata* 15 %, *Equisetum palustre* 5 %, *Briza media* 5 %, *Potentilla erecta* 1 %, *Viola palustris* 1 %, *Lathyrus pratensis* 1 %, *Carex panicea* +, *Carex dioica* +, *Carex pulicaris* +, *Galium uliginosum* +, *Epilobium palustre* +, *Filipendula ulmaria* +, *Mantha arvensis* +, *Ranunculus acris* +, *Parnassia palustris* +, *Carex nigra* +, *Eriophorum angustifolium* +, *Festuca rubra* +.

Libínské Předšumaví, Markov u Křišťanova (7150a): rašeliniště, 0,8 km jv. od osady, v pravobřeží Markovského potoka, 875 m n. m. (leg. V. Grulich a A. Vydrová 1996), dále zde rostly např. *Drosera rotundifolia*, *Menyanthes trifoliata*, *Carex pulicaris*, *Carex davalliana*, *Carex echinata*, *Eriophorum angustifolium*, *Oxycoccus palustris* aj.

Cynodon dactylon (L.) Pers. – troskut prstnatý

Troskut prstnatý jako kosmopolitní druh roste v teplých a mírných zónách všech světadílů. V Čechách byl jeho výskyt zaznamenán (DOSTÁL 1989) např. v okolí Prahy, Plzně, Pardubic, Protivína. Na Moravě byl nejhojnější výskyt zaznamenán v Dyjskosvrateckém úvalu. Roste jako pionýrská rostlina u cest a zdí, mezi dlažbou, na rumišťích, písčítých stanovištích apod.

Popis lokality: Střední Povltaví, Písek (6650d): prostranství Na Bakalářích při z. straně děkanského kostela ve městě, ruderalní plocha při domovní zdi, hojně v porostu, 380 m n. m. (leg. R. Slaba 1970, rev. V. Skalický). Na lokalitu byl druh zavlečen zřejmě dopravou. Prostranství Na Bakalářích bylo využíváno k parkování vozů dálkové automobilové dopravy. Troskut prstnatý se zde vyskytoval nepřetržitě až do r. 1999, kdy byla lokalita při stavebních úpravách zničena.

Lepidium virginicum L. – řeřicha virginská

Druh původní v Severní a Střední Americe. Do Evropy byl zavlečen na počátku 19. století a dnes se vyskytuje téměř po celém území.

V České republice je rozšířen od 30. let 20. století velmi roztroušeně a nestejnoměrně, nejčastěji podél železničních tratí (DVOŘÁKOVÁ in HEJNÝ et SLAVÍK 1992).

V jižní části Čech byl výskyt zaznamenán (HEJNÝ et al. 1973) na Horažďovicku (Horažďovice), Křemžských hadcích (Křemže 1965), v Budějovické pánvi (Ražice, Protivín 1961, Čičenice 1961, České Budějovice 1960, 1961, 1968) a Třeboňské pánvi (České Velenice 1972) a ve Středním Povltaví (Písek).

Popis nových lokalit: Volyňské Předšumaví, Strakonice (6749b): kolejiště ve v. části železničního nádraží, hojně na jediném místě, 400 m n. m. (leg. V. Chán 1984, det. V. Jehlík).

Českomoravská vrchovina, Zajíčkov u Pelhřimova (6657a): kolejiště v železniční stanici, pouze 1 exemplář, 580 m n. m. (leg. V. Chán, det. V. Jehlík).

Rubus crispomarginatus Holub – ostružiník kadeřavolistý

Druh nedávno popsáný z území České republiky, známý též z Polska, Dolního Rakouska a Slovenska (HOLUB in SLAVÍK 1995).

Jižní hranice výskytu ostružiníku kadeřavolistého v Čechách je dána lokalitami Nechranice – Černoc – Bránov – okolí Vlašimi – Luže. Druh se zde vyskytuje roztroušeně a na lokalitách obvykle jen jednotlivě. Vyhledává křoviny, lesní kraje a světliny. V jižní části Čech nebyl dosud zaznamenán.

Popis nových lokalit: Horní Pootaví, Annín (6847a): okraj lesa při silnici u kempu Annín, 520 m n. m. (leg. J. Holub a V. Žíla 1996). Společně rostly: *Rubus dollnensis*, *R. mollis*, *R. idaeus*.

Sušicko-horažďovické vápence, Čepice (6747b): lesnatý vrch Čepičná (kóta 670,6), sz. od obce, světlina na hřebenu v sv. části vrchu, vápenec, 600 m n. m. (leg. V. Žíla a V. Chán 1997, det. J. Holub). Společně rostly: *Rubus bifrons*, *R. nessensis*, *R. pedemontanus*, *R. tabaniantanus* aj.

Rubus perrobustus Holub – ostružiník statný

Ostružiník statný, teprve nedávno popsáný druh, je znám z České republiky, odkud nepatrně přesahuje do Dolního Rakouska (HOLUB in SLAVÍK 1995).

V České republice se ostružiník statný vyskytuje roztroušeně, v Čechách vzácněji. Jeho rozšíření není zatím dostatečně známé. Četnější je v Povltaví a Posázaví. Výskyt nebyl dosud zaznamenán v západní a jižní části Čech. V Předběžném Červeném seznamu ostružiníků ČR (HOLUB

1999) je tento druh zařazen mezi druhy ohrožené. Dále uvedené lokality jsou prvými nalezišti druhu z území jižní části Čech.

Popis nových lokalit: Volyňské Předšumaví, Nebřehovice (6749d): lesnatý Nebřehovický vrch (kóta 539,3), sz. od obce, při silnici směr Modlešovice v s. části vrchu, 470 m n. m. (leg. J. Holub 1988).

Volyňské Předšumaví, Kladruby (6748 b): lesnatý vrch Divoš (kóta 537,3) zsz. od obce, cesta při okraji lesa na j. svahu, pouze několik keřů, 520 m n. m. (leg. V. Žíla a V. Chán 1997). Společně rostly: *Rubus barrandienicus*, *R. franconicus*, *R. gracilis*, *R. idaeus*, *R. indusiatus*, *R. montanus*, *R. tabanumontanus*.

Blatensko, Velká Turná (6649d): les při j. břehu rybníka Staroborský sv. od obce, 450 m n. m. (leg. V. Žíla 1995).

Blatensko, Paštiky u Bezdědovic (6549c): les u silnice směr Drahenický Málkov blíže s. kraje osady, pouze několik keřů, 450 m n. m. (leg. B. Trávníček, V. Žíla a V. Chán 1999). Společně rostly: *Rubus caesius*, *R. franconicus*, *R. idaeus*.

Literatura

- ČELAKOVSKÝ L., 1885: Resultate der botanischen Durchforschung Böhmens im Jahre 1883. – *Sitzungsber. Königl. Böhm. Ges. Wiss.*, Prag, cl. math.-natur., 1884: 54–89.
- ČEŘOVSKÝ J., FERÁKOVÁ V., HOLUB J., MAGLOCKÝ Š. & PROCHÁZKA F., 1999: Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů ČR a SR. Vol. 5. Vyšší rostliny. – Příroda a. s., Bratislava.
- DOMIN K., 1934: Botanické poznámky z okolí Týna nad Vltavou. – *Čas. Nár. Mus.*, Praha, sect. natur., 108: 77–88.
- DOSTÁL J., 1989: Nová květena ČSSR. Vol. 1, 2. – Academia, Praha.
- HEJNÝ S., JEHLÍK V., KOPECKÝ K., KROPÁČ Z. & LHOTSKÁ M., 1973: Karantenní plevele Československa. – *Stud. ČSAV*, Praha, 1973/8: 1–156.
- HEJNÝ S. et Slavík B. [ed.], 1992: Květena České republiky. 3. – Academia, Praha.
- HOLUB J. [ed.], 1995: Červený seznam ohrožené květeny ČR 2. verze. – p. 28, ms.
- HOLUB J., 1999: Předběžný Červený seznam ostružiníků České republiky. – *Zpr. Čes. Bot. Společ.*, Praha, 34: 1–19.
- JEHLÍK V. [ed.], 1998: Cizí expanzivní plevele České republiky a Slovenské republiky. – Praha, 506 p.
- SLAVÍK B. [ed.], 1995: Květena České republiky. 4. – Academia, Praha.
- VYDROVÁ A., 1988: Významné nálezy ruderálních rostlin v Českých Budějovicích. – *Sbor. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. Vědy* 28: 83–90.

Došlo: 7. 4. 2000

Adresy autorů: Václav CHÁN Dr. Milan ŠTECH
Dr. J. Fífký 867 Biolog. fakulta Jihoč. univerzity
CZ – 386 01 Strakonice Branišovská 31
CZ – 370 05 České Budějovice

RNDr. Alena Vydrová
Správa CHKO Blanský les
Vyšný 59

CZ – 381 01 Český Krumlov

Sbor. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 40 (2000): 20–22.